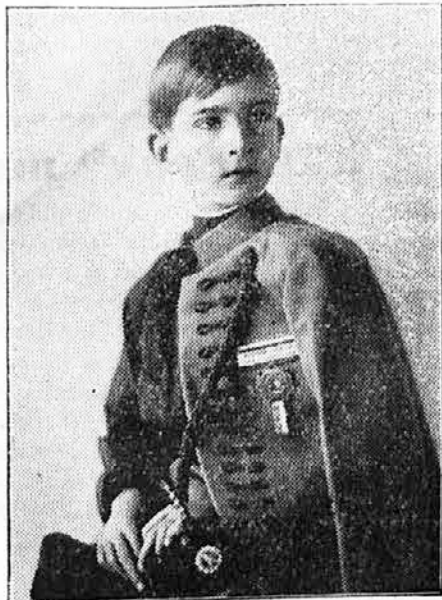

Leto III

Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Novi trg št. 4/II

ZBOR

Štev. 14-a

Naročnina: letno Din 24.-
polletno „ 12.-
četletno „ 6.-
za inozemstvo letno „ 36.-
Izhaja vsak drugi četrtek**GLASILO JUGOSLOVANSKEGA LJUDSKEGA GIBANJA ZBOR****Nj. Vel. kralju Petru II.**
ob 15 letnici rojstva
naš zborški: **Zdravo!**

20 letnica rojstva Jugoslavije

Ozrmo se 20 let nazaj. Na Solunu: od Kajmakčalana do Dobrega polja in Vetrenika je grmelo in treskalo. Nesmrtni junaki srbske vojske in vojni dobrovoljci iz vseh krajev našega imena so se pod vodstvom tedanjega prestolonaslednika **ALEKSANDRA** dvignili kot orjaški val v veliko in odločilno ofenzivo. Z neizmernimi žrtvami, z neugnano silo duha junaštva in mučeništva so **dne 15. septembra 1918** odprli nam vsem brez razlike jezika, vere, stanu in prepričanja vrata v **SVOBODO**.

Tedaj se je iz krvi dejansko rodila naša Jugoslavija; njeno politično in diplomatsko rojstvo je nujno moralo kmalu zatem slediti. Slava padlim, hvala živim junakom Soluna!

Bratje! Čas je, da se vsak, ki uživa sadove naše svete zemlje **JUGOSLAVIJE**, odkrito ogleda v ogledalu. Vsak naj se vpraša in si odgovori:

ALI SEM VREDEN SVOBODE?

Dimitrije V. Ljotić:

Usodna zamena

Vojna je imela svoj razpored: čisto spredaj (kjer je bilo potrebno najnevarnejše, krvavo rokodelstvo) je bila srbska pešadija in vojni dobrovoljci, za njim artilerija, za tem štabi, komora in proviantura, nato vojni dobavitelji, verižniki, a čisto zadaj (na varnem) — zabušanti.

Ko se je sklenil mir, pa je napravila vsa kolona »na levo krog...« in razpored se je obrnil: čisto spredaj so stopili zabušanti — čisto zadaj pa je ostala uboga gmajna — pešadija in dobrovoljci, invalidi ter vdove in sirote...

Čim bolj človek razmišlja o naših razmerah od 1. 1918. dalje, čimbolj se poglablja v globok pomen in smisel 20 letnice gigantskih naporov za ustvaritev naše skupne države — tem jasnejše mu vstaja pred očmi tragično dejstvo, da se nam je po končani svetovni vojni pripetila **usodna zamenjava**.

I.

Iz vojne 1914—1918 je izšla Srbija v sestav Jugoslavije s čudovitim oreolom, katerega so ji prinesli **požrtvovalnost**, nezlomljiva **odpornost** in junaško **samoobvladavanje njenih vojakov**.

Tisti, ki je kdaj delil zlo in dobro z vojsko na fronti, ne bo nikdar mogel pozabiti tistega, kar je tam videl in občutil. V spominu na tiste veličastne prizore človeške kvalitete se mu zdi, da **zvonijo vsi zvonovi!** Takih lepot in veličin, kot jih je videl med vojno v prvih bojnih črtah in vrstah, ni mogel videti **nikdar po vojni — v miru**. Naj samo zapre oči, da ne gleda vsakdanjih prizorov današnjosti — pa ga bodo obsuli **grandiozni** spomini. Zagledal bo tovariše, ki so **štirikrat** v šestih letih prehodili v borbi ali pa le v napornih marših **največji del balkanskega polotoka**. Videl bo, da jih na teh težkih potih niti zvesta komorska živina ni mogla spremljati; izčrpana od naporov je opešala **preje nego človek**. Človek pa je šel naprej — uporno, neugnano; imel je manj počitka, manj hrane, več nevarnosti, več trpljenja, a vendar sem 1915. leta videl prvega mrtvega vola pri Kruševcu, prvega konja na Kosovu — toda prvega človeka, počrnelega, hladnega, umrlega od navora sem videl na prvem klancu pri Žlebu, blizu Peći. Treba je pogledati samo zemljevid balkanskega polotoka, da bi se mogel približno oceniti **ves ogromni napor**, kate-

rega so tisti stotisoči ljudi v šestih letih prenesli.

Če bi bilo **samo to** — bi bilo resnično **vredno začudenja in občudovanja**.

*

Ni treba naštevati nočnih in dnevnih borb, ob napredovanju in umikanju — da ne govörimo o napornem utrjevanju v nočeh po težkih dnevnih marših, katere utrdbе pa so se zopet brez strela zapuščale; ni treba opisovati raznih krvavih in težkih neuspešnih poskusov, da bi se odvezlo sovražniku nekaj, brez česar bi se moglo biti.

Pozabimo na ono vojsko **gladu**, ki se je ozirala z Žleba ali Čakora, da še enkrat vidi, kako obseva sonce Kopaonik — nato pa hitela resignirano po poti, ki je v vsej njeni zgodovini bila **najdaljša**, ker je bila **najstrašnejša** — po poti, na kateri so zreli in krepki ljudje **od 22. novembra do 20. decembra** dobili v najsrečnejšem slučaju **samo štiri hlebe vojaškega kruha in pol kilograma prepečenca**... Zato so — ko so prišli do morja — bili samo še **vojska živih mrtvakov**...

Zaprmo oči pred spominom na slike zgrbljenih trupel ob tolikih ugašenih ognjih, mimo katerih smo šli od Bratonožiča do Podgorice, od Podgorice do Tuzija in po močvirju okrog Skadarskega jezera do Skadra; od Skadra na Bojani proti Lješju in San Giovanni di Medua, odtod še do Drača in Valone...

*

Naj se spomnim na tistega mladega francoskega oficirja na francoski ladji »La Lorraine«, **ki ni mogel verjeti**, ko sem mu na njegovem zemljevidu velikega formata razlagal pot, ki jo je pod borbó prehodil moj polk od Donave do meje Črne Gore, odtod pa brez borbe do Drača. Rekel je: »Gospodine, če bi francoski narod nekdo privedel do Pirenej in mu tu zapovedal, naj zapusti svojo zemljo s štirimi hlebi vojaškega kruha in pol kilograma prepečenca na mesec — ne verjamem, da bi se v tem čeprav desetkrat večjem narodu našlo tako veliko število vojakov, ki bi prešli na drugo stran Pirenej!« —

*

In zopet vidim ostanek teh istih ljudi, kako uporno, korak za korakom, po krših in kamenitih prodih svoje južne meje, neuklonljivo, požrtvovalno in disciplinirano visoko iznad vseh narodov sveta **držijo zastavo svoje zemlje** in s tem osvajaajo uspeh za **tisto misel**, katero je Srbija

od 1. 1914. odkrito zasledovala kot svoj vodilni politični cilj in za njeno ustvaritev pretrpela najtežje žrtve med vsemi narodi sveta.

Naj se nihče ne razburja radi tega, če tako na široko razlagam te dogodke, naj strpi do konca. Razume naj, da tega ne navajam morda preračunano ali da bi si koval kake pravice — marveč da bi nasprotno: **na tiste junaške rame natovoril nove dolžnosti in nove velike odgovornosti!**

*

Dočim se je taka ogromna moč izražala na fronti, pa so **drugi elementi** kot »moralno in fizično nesposobni« državljanji, kot malodušni omehkuženci in brezvestni liferanti in profitarji skromno, toda ravnotako trdovratno živeli v **varnem ozadju**, pozneje v taboriščih ali v državi sami. Ob času vojne so le-ti imeli samo eno misel: da bi čim manj bili vidni in opaženi ter da bi tako potrpežljivo čakali na konec vojnega viharja...

Zgodilo se je sicer, da je kljub njihovi želji, da bi ostali skriti, vendarle prodrlo v javnost marsikaj, kar je kazalo njihovo pravo lice. Toda vse to so bili drobni, mali pripetljaji v primeri z velikimi in tako tragičnimi dogodki **one prave in prekrasne Srbije** — tako da niti sramotne »pekarske« in »opančarske« (čevljar-ske) afere niso mogle dolgo ostati glavni dogodki dneva...

Medtem pa je **ona druga nepravda Srbije** potrpežljivo čakala na svoj čas. Kot je bila skromna za časa vojne, ravnotako **drzno** je takoj po končani vojni **stopila na plan** in je — izkoriščujoč ogromni moralni kapital, katerega so drugi zbrali in ohranili — **zamenjala tiste, ki so vse do tlej bili brez zamene** (izvemši zamene v smrti) in ki so vestno do skrajnosti izvršili svojo dolžnost.

Ni bilo dvoma o tem, da bo po letu 1918 v zedinjeni državi, v današnji Jugoslaviji morala Srbija imeti **največjo in najpomembnejšo vlogo**. To so narekovala zgodovinske razmere, nikakor pa ne **želja po nadvladi**. Saj je tudi nosila **največji del vojnega bremena** na svojih ramah, kar ji je v očeh vsega sveta prineslo nesporen **ugled, avtoriteto in politično moč**. Srbija je bila v prvi vrsti poklicana, da upostavi **ugled državne oblasti in red**, ki je prva dobrina vsake države.

Ravno tedaj, ko se naj bi bilo to izvršilo, pa je prišlo do **one usodne zamenjave: ljudi fronte so zamenjali ljudje iz ozadja!**... To je v resnici bila **zamenjava dveh gledanj na svet in zamena dveh moral**.

Združeni in »zedinjeni« s sebi podobnimi parasiti iz ostalih delov nove drža-

Naš tovariš predsednik v prvi črti solunske fronte pred 20. leti. (Od leve proti desni spodaj: rez. podporočnik Dimitrije V. Ljotić — sedaj predsednik »Zbora«; rez. kapetan Todorović — sedaj učitelj v Valjevu; akt. kapetan Milanović — sedaj akt. oficir; v sredi: akt. podpor. Zotović — sedaj invalid brez obeh nog; rez. san. poročnik dr. Mrvoš — sedaj upravnik OUZD v Zagrebu; zgoraj: rez. podpor. Čorbić — sedaj odvetnik v Kos. Mitrovići; rez. podpor. Gosparić — sedaj učitelj v Valjevu.)

ve, so sedaj hitro dali **drugo barvo življenju in ljudstvo je hitro** — ne poznavajoč prikriti »mehanizem te zamene — z ogorčenjem obsodilo tudi tisto Srbijo, o kateri je preje govorilo z občudovanjem in ljubeznijo.

Posledice te **usodne zamene** so tudi danes splošne in javno znane — mi se ob njih na žalost nimamo časa ustavljati.

Toda kot odločni nasprotniki »stališča prekrizanih rok« smo to napisali ne samo radi ugotovitve neklih resnic, marveč zaradi izpeljave **konkretnih zaključkov in odločitev**, katere zahteva od nas **boljše narodovo življenje**.

Zato trdim: Treba je **znova napraviti zamenjavo** — toda ne slučajno — pač pa **zameno po strogo ustanovljenem merilu!**

Treba je napraviti, da **bo oblast postala popolna in dejanska**, toda jo **vezati ob enem na popolno in dejansko odgovornost!**

In kaj se bo zgodilo? Takoj se bodo — kot z bojnega polja — **razbežali vsi »moralno in fizično nesposobni«** (katera

